

Ο μεγάλος Αντρέι Ρουμπλιόφ

Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός / Γλυπτική, Ζωγραφική & Αγιογραφία και Φωτογραφία /
Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός / Συναξαριακές Μορφές

Η Αγία Τριάδα, Αντρέι Ρουμπλιόφ.

+ 29 Ιανουαρίου 1430

Η Ρωσική Ορθόδοξη Εκκλησία τιμά την μνήμη πολλών αγιογράφων. Ανάμεσά τους ξεχωρίζει ο Αντρέι Ρουμπλιόφ. Στη Ρωσία αυτό το όνομα είναι γνωστό στον καθένα, ακόμη και στους ασπύδαχτους. Στο εξωτερικό το ξέρουν πολλοί, ιδιαίτερα μετά την ομώνυμη ταινία του Αντρέι Ταρκόφσκι.

Μπορούμε να ισχυριστούμε ότι η ζωή του ήταν ευτυχισμένη. Γνώρισε μεγάλη φήμη εν ζωή, τον μνημονεύουν χρονικά και βίοι Αγίων, έλαβε παραγγελίες για εικόνες από άρχοντες και μοναστήρια, εργάστηκε στη Μόσχα, το Βλαντίμιρ, το Ζβενίγκοροντ.

Δεν λησμονήθηκε μετά τον θάνατό του. Η δόξα του Ρουμπλιόφ ως κορυφαίου αγιογράφου της Ρωσίας κράτησε αιώνες. Η Σύνοδος των Εκατό Κεφαλαίων (1551) αναγνώρισε το έργο του ως παραδειγματικό.

Μεγάλη εκτίμηση γι' αυτόν έτρεφαν οι παλαιόπιστοι, ενώ συλλέκτες επιδίωκαν να αποκτήσουν έργα του. Στα μάτια τους ο Ρουμπλιόφ ήταν η προσωποποίηση του κανόνα της αγιογραφίας και της παλιάς ευσέβειας. Γι' αυτό τον λόγο, ακόμη και κατά τον 19ο αιώνα, όταν η αγιογραφία μοιάζει να έχει περάσει στη λήθη, το όνομα του Αγίου αγιογράφου επιβιώνει ως πρότυπο θρησκευτικής Τέχνης.

Κατά την σοβιετική εποχή, το όνομα του Αντρέι Ρουμπλιόφ συμβόλιζε τον ιστορικό ρωσικό πολιτισμό. Με απόφαση της UNESCO, το 1960 διοργανώθηκε ο παγκόσμιος εορτασμός της επετείου των 600 χρόνων του Ρουμπλιόφ. Στη Μόσχα εγκαινιάστηκε το μουσείο παλαιού ρωσικού πολιτισμού "Αντρέι Ρουμπλιόφ". Παράλληλα, τα έργα του συγκεντρώθηκαν στην πινακοθήκη Τρετιακόφ και αποτέλεσαν αντικείμενο επιστημονικών μελετών.

Βίος που ανασυντέθηκε με μεγάλο κόπο

Υπάρχουν πολλά βιβλία και άρθρα για τον Αντρέι Ρουμπλιόφ, το έργο του έχει μελετηθεί διεξοδικά. Όμως, ας αναρωτηθούμε τι γνωρίζουμε τελικά για τη ζωή του Αγίου καλλιτέχνη; Τα βιογραφικά του στοιχεία είναι αποσπασματικά, και ο βίος του ανασυντίθεται με πολύ κόπο.

Μινιατούρα, τέλος 16 αιώνα

Γεννήθηκε τη δεκαετία του 1360. Είναι δύσκολο να εξακριβωθεί η ακριβής ημερομηνία της γέννησής του. Αλλά ξέρουμε την ημερομηνία του θανάτου του, στις 29 Ιανουαρίου 1430. Εκείνη η εποχή ήταν τρομερή. Η Ρωσία ήταν υπόδουλη, οι Τάταροι λεηλατούσαν πόλεις, ναούς και μοναστήρια, κι αιχμαλώτιζαν κατοίκους. Την ίδια στιγμή, συνεχείς ήταν οι συγκρούσεις ανάμεσα στους πρίγκιπες που διεκδικούσαν τον τίτλο του Μεγάλου Πρίγκηπα. Δύο φορές -το 1364 και το 1366- η Μόσχα και το Νίζνι Νόβγκοροντ εξολοθρεύτηκαν από την πανούκλα. Το 1365 η Μόσχα κάηκε, το 1368 έζησε την εισβολή του Λιθουανού Πρίγκιπα Όλγκερντ, και το 1371 τον λιμό.

Μέσα σ' αυτό το χάος και την αναταραχή, ανδρώνονταν ο μελλοντικός δημιουργός των εικόνων της ουράνιας αρμονίας. Εμείς, δυστυχώς, δεν γνωρίζουμε τίποτε ούτε για τους γονείς του, ούτε για το περιβάλλον απ' το οποίο καταγόταν. Βέβαια, το επώνυμό του μπορεί να υποδηλώσει κάτι. Κατά πρώτον, εκείνη την εποχή μόνο οι ευγενείς είχαν επώνυμα. Δεύτερον, μπορεί να υποδηλώνει το οικογενειακό επάγγελμα, το οποίο ασκούσε ο πατέρας του ή κάποιος πρόγονος. Το "Ρουμπλιόφ" ετυμολογείται μάλλον από το ρωσικό ρήμα "κόβω" ("ρουμπίτ'") ή από το "ρούμπελ'" που σήμαινε μακρύ κοντάρι, εργαλείο για την επεξεργασία δερμάτων.

Τίποτε δεν είναι γνωστό για το πότε ο Αντρέι Ρουμπλιόφ μυήθηκε στην αγιογραφία, πού και σε ποιόν μαθήτευσε. Ούτε τα πρώιμα του έργα, μας είναι γνωστά. Η πρώτη μνεία γι' αυτόν υπάρχει στο Χρονικό του 1405, όπου αναφέρεται ότι κατόπιν παραγγελίας του Μεγάλου Πρίγκιπα εικονογραφήθηκε ο ναός του Ευαγγελισμού στο Κρεμλίνο της Μόσχας, από συντεχνία υπό την καθοδήγηση των τριών

μαϊστόρων: Του Θεοφάνη του Έλληνα, του γέροντα Πρόχορ από το Γκοροντέτς και του μοναχού Αντρέι Ρουμπλιόφ. Το γεγονός ότι αναφέρεται το όνομα του Ρουμπλιόφ τεκμηριώνει ότι ήταν ήδη αρκετά γνωστός. Αλλά το όνομα του βρίσκεται τρίτο στη σειρά, επομένως, ο Αντρέι ήταν ο νεότερος από τους εν λόγω αγιογράφους.

Ο Ρουμπλιόφ ήταν μοναχός, και το όνομα Αντρέι, προφανώς, δεν ήταν όνομα κοσμικό ή βαπτιστικό, αλλά μοναχικό. Μάλλον έγινε μοναχός στη μονή της Αγίας Τριάδας, επί Νίκωνα του Ράντονεζ, μαθητή και διαδόχου του Όσιου Σέργιου του Ράντονεζ. Αυτό αναφέρεται σε χειρόγραφο του 18ου αιώνα. Με τη μονή της Αγίας Τριάδας είναι συνδεδεμένα και πολλά έργα του Ρουμπλιόφ. Έζησε τα τελευταία του χρόνια στη μονή Σωτήρος και Ανδρονίκου, που είχε επίσης ιδρυθεί από ένα μαθητή του Σεργίου, τον Όσιο Ανδρόνικο. Εδώ τερμάτισε και την επίγεια πορεία του.

Το πρότυπο της θρησκευτικής τέχνης

Πηγή: Petr Adam Dohnálek

Η δεύτερη μνεία του ονόματος του Ρουμπλιόφ γίνεται στο Χρονικό του 1408, αναφορικά με τη αγιογράφιση του ναού Κοιμήσεως Θεοτόκου στο Βλαντίμιρ. Εδώ εργάστηκε μαζί με τον αγιογράφο Δανιήλ Τσιόρνι, ο οποίος αναφέρεται ως φίλος του Ρουμπλιόφ. Ο Δανιήλ ήταν μοναχός, πιθανόν ελληνικής ή σερβικής καταγωγής, αν κρίνουμε από το παρατσούκλι Τσιόρνι (“μαύρος”). Ο χρονογράφος τον αναφέρει πρώτον, επομένως ο Δανιήλ ήταν μεγαλύτερος, ηλικιακά ή ιεραρχικά. Μ’ αυτόν

τον άνθρωπο σχετίζεται όλη η μετέπειτα ζωή του Αντρέι Ρουμπλιόφ, ως το θάνατό τους.

Ο ναός της Κοιμήσεως της Θεοτόκου στο Βλαντίμιρ θεωρούταν καθεδρικός ναός της Ρωσικής Εκκλησίας, και η αγιογράφησης του ήταν έργο μεγάλης ευθύνης. Ο ναός ανεγέρθη τον 12ο αιώνα, αλλά οι αγιογραφίες του καταστράφηκαν το 1238, κατά την ταταρο-μογγολική εισβολή. Με την παραγγελία του Μεγάλου Πρίγκιπα Βασίλι Ντμίτριεβιτς ο ναός εικονογραφήθηκε ξανά.

Στα μέσα της δεκαετίας του 1420, ο Αντρέι Ρουμπλιόφ και ο Δανιήλ Τσιόρνι επιβλέπουν τις εργασίες στο ναό Αγίας Τριάδας στη μονή Αγίας Τριάδος και Σεργίου. Οι αγιογραφίες δεν σώθηκαν ως τις μέρες μας, αλλά υπάρχει το εικονοστάσιο. Για τον ίδιο ναό, ο Όσιος Αντρέι φιλοτεχνεί την περίφημη εικόνα "Αγία Τριάδα", όπου η αρχή της τριάδας βρίσκει το υψηλότερο καλλιτεχνικό της αποτύπωμα. Σύμφωνα με το Χρονικό, ο Νίκων του Ράντονεζ παρήγγειλε την εικόνα της Τριάδας εις μνήμην του Οσίου Σεργίου.

Καλλιτέχνης με πολλά ταλέντα

Οι ειδικοί πιστεύουν ότι ο Ρουμπλιόφ φιλοτεχνούσε επίσης και βιβλία. Για παράδειγμα, φύλλα και εικονογραφήσεις στο Ευαγγέλιο Χίτροβο. Οι παλιοί Ρώσοι καλλιτέχνες εικονογραφούσαν βιβλία πολύ συχνά. Η αντιγραφή και η διακόσμηση βιβλίων ήταν μία από τις διαδεδομένες ενασχολήσεις των μοναχών. Γενικά, η κουλτούρα του βιβλίου ήταν πολύ αναπτυγμένη στα ρωσικά μοναστήρια, και ο κύκλος των αναγνωσμάτων των μοναχών ήταν εξαιρετικά ευρύς. Ο Αντρέι Ρουμπλιόφ άνηκε σ' αυτή την κουλτούρα, διάβαζε πολύ και είχε μεγάλη μόρφωση για την εποχή του.

Τα τελευταία χρόνια της ζωής του Αντρέι Ρουμπλιόφ ήταν συνδεδεμένα με τη μονή του Σωτήρος και Ανδρόνικου. Δυστυχώς, οι αγιογραφίες του ναού του Σωτήρος, φιλοτεχνημένες από τον Ρουμπλιόφ, δεν διασώθηκαν. Αμέσως μετά τον θάνατό του, τον 15ο αιώνα, καθιερώθηκε ο εορτασμός της μνήμης του Οσίου Αντρέι αγιογράφου στη μονή της Αγίας Τριάδας και Σεργίου και στη μονή Σωτήρος και Ανδρόνικου, όπου ζούσε ο ίδιος. Η εκκλησία αγιοποίησε τον Αντρέι Ρουμπλιόφ το 1988.

Ιρίνα Γιαζίκοβα, Neskuchniy sad

Πηγές: rbth.gr- nsad.ru